

Nr. 885 Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld 19 juli 2024

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de minister en staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over de volgende brieven, de geannoteerde Agenda informele JBZ-Raad 22-23 juli 2024 (Kamerstuk 32 317, nr. 884), het verslag JBZ-Raad 13 en 14 juni 2024 (Kamerstuk 32 317, nr. 882), Evaluatierapport Nederland inzake implementatie Richtlijn Europees onderzoeksbevel (Kamerstuk 32 317, nr. 881) en toezending algemene oriëntatie slachtofferrechtenrichtlijn (Kamerstuk 32 317, nr. 883).

De vragen en opmerkingen zijn op 15 juli 2024 aan de minister en staatssecretaris van Justitie en Veiligheid voorgelegd. Bij brief van 19 juli 2024 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Nispen

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Tilburg

Inhoudsopgave**Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersonen**

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersonen

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie
De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende geannoteerde agenda. Deze leden hebben hier meerdere vragen over.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat de Europese regeringsleiders tijdens de Europese Raad op 27-28 juni 2024 onder de noemer 'Strategische Agenda' gezamenlijke prioriteiten hebben vastgesteld die ze willen meegeven aan de dit najaar aantredende nieuwe Europese Commissie. Onder de prioriteiten valt onder meer het bevechten van radicalisering, terrorisme en gewelddadige extremisme, evenals pogingen om verdeeldheid te zaaien. Vooral jongeren zijn hier erg gevoelig voor, veel van de uitingen vinden ook online plaats of via memes. Voor welke maatregelen gaat de minister in de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ-raad) pleiten? Zeker als het gaat om platforms zoals Telegram die een podium bieden aan radicalisering, terrorisme en gewelddadige extremisme en niet onder de Digital Services Act (DSA) vallen.

Antwoord

Het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland van december 2023 wees er al op dat radicalisering van jonge jihadisten en rechtsextremisten grotendeels online plaatsvindt. In het meest recente Dreigingsbeeld van juni 2024 (Kamerstuk 29 754, nr. 714) wordt deze trend opnieuw benadrukt. Als reactie op deze ontwikkeling werkt het kabinet aan een Versterkte Aanpak Online inzake extremistische en terroristische content, waarin diverse maatregelen worden aangekondigd. Deze worden thans verder uitgewerkt en na de zomer naar uw Kamer verstuurd. Er wordt ingezet op verschillende pijlers, zoals een structurele dialoog met de internetsector en het vergroten van de mediawijsheid en digitale weerbaarheid van jongeren. Er is ook sprake van een ambitieuze internationale inzet waarbij het vormen van nieuwe coalities en het agenderen van specifieke online problematiek prioriteit heeft. Zo wordt er in Europees verband onder andere gewerkt aan inspanningsverplichtingen voor digitale platformen op het gebied van de versterkende werking van aanbevelingsalgoritmen en het adresseren van zogeheten *borderline content*, zoals extremistische memes. Waar opportuun zal het kabinet dit in JBZ-Raden onder de aandacht brengen.

Hoe ziet de minister zijn taak als net aangetreden minister en waar wil de minister verder de accenten gaan leggen bij het aantreden van de nieuwe Europese Commissie? In hoeverre wordt hierin de lijn van het vorige kabinet gevolgd? Wordt bijvoorbeeld aangesloten op de 12 lobbypapers die het vorige kabinet begin 2024 met de Kamer deelde?¹

Antwoord

Gedurende deze kabinetsperiode zullen het verhogen van de weerbaarheid van Nederland, het bestrijden van de ondermijnende criminaliteit en het versterken van (het vertrouwen in) de rechtsstaat de prioriteiten zijn op het terrein van Justitie en Veiligheid. Dit zijn grote, grensoverschrijdende opgaven die Europese samenwerking vereisen. De komende periode zullen deze prioriteiten verder worden uitgewerkt in het regeerprogramma, de begroting en separate Kamerbrieven. Ook de Europese aspecten en de inzet in Europees verband zullen daarbij nader worden ingevuld. De non-papers, zoals met uw Kamer gedeeld op 23 februari jl.², zijn daarvoor nog steeds een waardevolle bijdrage. Het non-paper over strategisch crisismanagement - dat op 14 december 2023 (Kamerstuk 29 517, nr. 251) met uw Kamer is gedeeld - biedt, bijvoorbeeld, concrete handvatten om de weerbaarheid van de EU tegen crises te verstevigen en civiele bescherming te vergroten. Om ondermijning op Europees niveau tegen te gaan, schetsen de non-papers over georganiseerde criminaliteit het belang van een samenhangende aanpak, waaronder de inzet op de bestuurlijke aanpak en het tegengaan van voortgezet crimineel handelen in detentie. Ook stelt het non-paper over rechtsstatelijkheid een concrete aanpak voor om de rechtsstaat in de EU te versterken door de JBZ-Raad een structurele rol te geven met thematische besprekingen van de rechtsstaatrapporten.

De leden van GroenLinks-PvdA hebben daarnaast enkele vragen over de algemene oriëntatie slachtofferrechtenrichtlijn die de minister onlangs naar de Kamer heeft gezonden. Deze leden lezen in het rapport van de Raad van de Europese Unie over het voorstel onder meer dat het doen van aangifte in de EU moet worden verbeterd om straffeloosheid te bestrijden, herhaalde victimisatie te voorkomen en te zorgen voor veiligere samenlevingen. Onderschrijft Nederland dit deel van het voorstel en zo ja, hoe ziet de minister dit in het licht van het feit dat zijn voorganger er niet voor heeft gepleit verkrachting op te nemen in de Europese richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en van huiselijk geweld? Gaat de minister zich er hard voor maken dat (Nederlandse) vrouwen beter beschermd worden in de EU-landen die het minder nauw nemen met de Istanbul Convention? Deelt de minister de mening dat dit een belangrijk onderdeel is van het verbeteren van

¹ Kamerstuk 32 317, nr. 872

² Kamerstuk II, 2023-24, 32 317, nr. 872

slachtofferrechten?

Antwoord

Het kabinet steunt het voorstel om het doen van aangifte beter te faciliteren. Het kabinet ziet op zichzelf meerwaarde in het bieden van online mogelijkheden om gebruik te maken van de verschillende rechten, waaronder het doen van aangifte en het ontvangen van informatie over de strafzaak. Wel heeft het kabinet bedenkingen bij de diverse eisen die in het voorstel aan de aangifte worden gesteld. De vereiste voorzieningen moeten uitvoerbaar en proportioneel zijn. Het kabinet hecht eraan om voldoende beleidsruimte te houden om de afweging te kunnen maken in welke gevallen (bijvoorbeeld zedendelicten) online aangifte niet de meest aangewezen vorm is.

De Richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld bevat, onder meer, een aantal strafbaarstellingen. Dit impliceert dat de richtlijn voorziet in harmonisatie van delictsomschrijvingen en sanctieniveaus. Het kabinet heeft het standpunt ingenomen dat er in het Verdrag inzake de Werking van de EU geen solide rechtsgrondslag is voor harmonisatie van strafbaarstelling van verkrachting. Dit standpunt is toegelicht in de brief aan uw Kamer van 5 februari 2024 en in de geannoteerde agenda voor de JBZ-raad op 8 en 9 juni 2023 die op 31 mei 2023 naar uw Kamer is verzonden.³ Deze richtlijn omvat naast de strafbaarstellingen een reeks minimumnormen voor de verbetering van de hulpverlening, toegang tot het recht, preventie en samenwerking tussen de betrokken ketenpartners. In de Richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld is dan ook een flinke verbetering bereikt van de positie van slachtoffers van geweld tegen vrouwen (waaronder verkrachting) en huiselijk geweld in de gehele EU. Het Nederlandse standpunt ten aanzien van de aanpassing van de Richtlijn minimumnormen slachtoffers is hiermee in lijn, want ook deze richtlijn voorziet in versterking van de positie van het slachtoffer, onder meer bij het doen van aangifte.

Het belang van het Verdrag van Istanbul en de naleving ervan is evident. Indien opportuun zal het kabinet het belang van het Verdrag van Istanbul en de naleving daarvan onderstrepen. Ook in de Raad van Europa zet Nederland zich op dit onderwerp stevig in. Zo is de Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa verkozen tot voorzitter van het Comité van Partijen

³ Zie Kamerstukken II 2023/2024, 28 345, nr. 276 en Kamerstukken II 2022/2023, 32 317, nr. 830

(CoP) van het Verdrag van Istanbul.

Daarnaast hebben de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie met belangstelling kennisgenomen van het evaluatierapport van de Raad over Nederland inzake de implementatie van Richtlijn 2014/41/EU betreffende het Europees onderzoeksbevel in strafzaken. Deze leden zijn blij om te lezen dat het evaluatierapport over het algemeen een positief beeld schetst van de wijze waarop Nederland de richtlijn heeft geïmplementeerd, maar hebben nog enkele vragen over een aantal aanbevelingen. Gaat de minister bijvoorbeeld uitvoering geven aan de achtste aanbeveling om opnieuw gestructureerde opleidingen voor de politie op het gebied van internationale samenwerking in te voeren en zo ja, op welke termijn? Wordt hierin samenwerking opgezocht met grenslanden België en Duitsland? En in hoeverre komt internationale samenwerking nu terug in het curriculum van de politieacademie? Deelt de minister de mening dat internationale samenwerking steeds belangrijker wordt in het oprollen van criminele netwerken, die steeds vaker grensoverschrijdend opereren, en het daarom van groot belang is dat hier ook voldoende aandacht voor is in het opleiden van onze politiemensen?

Antwoord

Het kabinet beschouwt de aanbeveling om opnieuw gestructureerde opleidingen voor de politie op het gebied van internationale samenwerking in te voeren als constructief en waardevol en deelt de opvatting dat internationale samenwerking op het terrein van de bestrijding van georganiseerde criminaliteit steeds belangrijker wordt. Daarom is het kabinet voornemens om op korte termijn, in nauwe afstemming met alle partijen die een rol spelen op het terrein van opleidingen aan de politie, te bezien hoe we het meest optimaal een vervolg kunnen geven aan de eerdergenoemde aanbeveling. Nederland moet uiterlijk 18 maanden na de goedkeuring van het landenrapport over Nederland, dat op 13 februari jl. is gepubliceerd, aan het Secretariaat-Generaal van de Raad laten weten welke follow-up het aan alle acht aanbevelingen heeft gegeven. Het kabinet zal follow-up geven aan de aanbevelingen en zal uw Kamer daarover informeren.

Tot slot lezen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie dat artificiële intelligentie (AI) op het vlak van justitie op de agenda staat. Deze leden lezen dat Europol al enige jaren bezig is met het verkennen van de mogelijkheden en risico's van AI en daarin continu in dialoog staat met de Europese toezichthouder bescherming Persoonsgegevens (EDPS). Ziet de minister in het licht hiervan mogelijkheden voor de aanpak van Telegram, een platform dat een belangrijke spil is geworden in de internationaal georganiseerde criminaliteit gezien de illegale handel en content die daar wordt verspreid? Is de minister bereid het gesprek te blijven voeren met zijn internationale collega's over hoe Telegram hierop

kan worden aangesproken zodat hier ook op kan worden gehandhaafd?

Antwoord

Het kabinet vindt de aanwezigheid van illegale handel en content op Telegram ernstig. Er is een gebrek aan bereidheid tot medewerking in het kader van zelfregulering en opsporingsonderzoeken. Het kabinet zet zich in om partijen zoals Telegram op hun verantwoordelijkheden te wijzen, deels met behulp van nieuwe wetgevende instrumenten zoals de Digital Services Act. In het kader van Europese strafrechtelijke samenwerking bestaat er een netwerk van officieren van justitie op het gebied van cybercrime. De aanpak van de verspreiding van illegale content op Telegram en het gebruik van Telegram voor illegale activiteiten staat hier ook op de agenda.

In antwoord op Kamervragen van het lid Mutluer over bangalijsten op Telegram⁴ schrijft de minister bijvoorbeeld dat er in het kader van Europese strafrechtelijke samenwerking een netwerk van officieren van justitie op het gebied van cybercrime bestaat en dat de aanpak van de verspreiding van illegale content op Telegram en het gebruik van Telegram voor illegale activiteiten hier ook op de agenda staat. Is de minister bereid het onderwerp ook bij zijn collega's in Brussel te agenderen, ook gezien de vele andere illegale activiteiten die via Telegram gefaciliteerd worden, zoals wapenhandel en drugshandel? Is de minister van mening dat de DSA momenteel toereikend genoeg is als Telegram hiermee niet mee kan worden aangepakt? Schiet de DSA zijn doel niet voorbij als dit niet zo is? Zo, ja, is de minister van mening dat de DSA op punten zou moeten worden aangepast zodat het geen tandeloze tijger wordt? Is de minister bereid verdere stappen te ondernemen, zoals een verbod, als verbetering uitblijft?

Antwoord

De positie van Telegram onder de Digital Services Act is nog niet geheel duidelijk. Het is waarschijnlijk dat de openbare chatgroepen op Telegram voldoen aan de definitie van online platform onder de Digital Services Act, terwijl besloten (groeps)gesprekken erbuiten vallen, maar de praktijk moet dit uitwijzen. Als het openbare chatgroepen betreft, biedt de Digital Services Act zeker handvatten om op te treden. Het kabinet wijst in dit verband met name op de verplichtingen neergelegd in artikel 16 (dat voorziet in kennisgevings-en actiemechanismen voor illegale inhoud), artikel 18 (op grond waarvan vermoedens van strafbare feiten waarbij het leven of de veiligheid van een persoon of personen worden bedreigd moeten worden gemeld bij de bevoegde instanties), artikel 22 (over meldingen ingediend door betrouwbare flaggers) en artikel 23 (op grond waarvan gebruikers die frequent illegale inhoud plaatsen geschorst moeten

⁴ Aanhangsel Handelingen II 2023/24, nr. 2075.

worden).

De Digital Services Act bevat ook voldoende instrumenten voor handhaving, zoals de mogelijkheid om de stopzetting van inbreuken te bevelen, een last onder dwangsom en/of een geldboete op te leggen. In een uiterst geval biedt de Digital Services Act ook de mogelijkheid om een zogeheten tussenhandeldienst (zoals online platforms, online marktplaatsen en sociale mediadiensten) een toegangsbeperking op te leggen (artikel 51 lid 3 sub b).

Het is aan de onafhankelijk toezichthouders op de Digital Services Act om te onderzoeken of online platformen en andere tussenhandeldiensten zich houden aan deze regelgeving. In het geval van Telegram is dat de Belgische toezichthouder en het kabinet vindt het van belang om vertrouwen te stellen in het handhavend optreden van deze toezichthouder.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele JBZ-raad van 22 en 23 juli 2024 alsmede het verslag van de vorige JBZ-raad, het evaluatierapport Nederland inzake implementatie Richtlijn Europees onderzoeksbevel en de toezending algemene oriëntatie slachtofferrechtenrichtlijn en hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie constateren dat de implementatie van het JBZ-interoparabiliteitskader een terugkerend agendapunt in de JBZ-Raad is. In documenten die voorliggen aan ambtelijke gremia onder de Raad lijkt recent ook de discussie te zijn geopend over eventuele verdere stappen op het gebied van gegevensdeling (al dan niet binnen het Interoperabiliteitskader). Kan de minister dit bevestigen? Zo ja, heeft de minister op dit gebied specifieke wensen? Zijn er vanuit de Commissiediensten of vanuit andere lidstaten suggesties die een kans zouden maken? Deze leden vragen de minister voorts welke stappen op het gebied van gegevensdeling het kabinet voor zich ziet. Zijn er vanuit andere lidstaten suggesties op het gebied van gegevensdeling die in Europees verband uitgerold zouden kunnen worden? Zo ja, welke? Zo nee, welke knelpunten zijn er?

Antwoord

Het klopt dat in het ambtelijke gremium op initiatief van het Hongaarse voorzitterschap is gesproken over mogelijke uitdagingen en kansen voor toekomstige informatie-uitwisseling tussen rechtshandhavingsautoriteiten.

Nederland heeft, net als het merendeel van de lidstaten, gevraagd de komende periode de aandacht te leggen op een gedegen implementatie van EU-wetgeving uit de afgelopen Commissie periodes zoals de interoperabiliteitsarchitectuur, de Prüm II verordening en de verordeningen omtrent *Advance Passenger Information* (API). Deze wetgeving maakt het onder andere mogelijk voor de lidstaten om gegevens met elkaar te delen op het gebied van onder andere biometrie, visuminformatie en verblijf in het Schengengebied. De implementatie van deze wetgeving vergt veel financiële en personele middelen van de lidstaten en de relevante EU-agentschappen, zoals eu-LISA, Frontex en Europol. Een gebrek aan financiële middelen en capaciteit is voor verscheidene lidstaten een knelpunt. Veel lidstaten hebben te maken met een krapte op de arbeidsmarkt, niet alleen in de IT-sector maar ook bij bijvoorbeeld operationele-specialisten. Wanneer deze systemen voor informatie-uitwisseling geïmplementeerd en in gebruik zijn genomen kan evaluatie daarvan wijzen op mogelijke toekomstige wensen en mogelijkheden voor verdere verbetering van de informatie-uitwisseling tussen lidstaten. Operationele behoeften en

ervaringen met de lopende implementatie trajecten moeten bij het opstellen van toekomstige wetgeving in acht worden genomen en ruimte laten voor innovatie. Sommige lidstaten hebben tevens hun voorkeur uitgesproken om in de toekomst te kijken naar standaardisering en het gebruik van AI voor het automatiseren van bijvoorbeeld het opstellen van analyses en statistieken. Toekomstige initiatieven en wetgeving op het gebied van informatie-uitwisseling vergen volgens het kabinet in ieder geval een reële en werkbare implementatietermijn en voldoende beschikbare fondsen in het EU-budget.

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het feit dat 86% van de criminele netwerken gebruik maakt van legale bedrijfsstructuren, zoals ook het recente Europol rapport 'Decoding the EU's most threatening criminal networks' laat zien. Kan de minister schetsen om wat voor legale bedrijfsstructuren dit gaat? Op welke termijn komt de Europese Commissie met een verkenning om de juridische basis om bestuurlijke informatie tussen lidstaten te kunnen uitwisselen te versterken? Zijn er nog andere landen naast Italië waar Nederland mee zou kunnen optrekken?

Antwoord

Zoals in het rapport van Europol is vermeld⁵, zijn legale bedrijfsstructuren bijvoorbeeld de horeca- en recreatiebranche, transport- en vastgoedsector. Ook de agrarische sector waar boeren onder druk gezet worden om (leegstaande) schuren ter beschikking te stellen is een voorbeeld. En er zijn voorbeelden bekend vanuit de verzorgings-, hout- en afvalbranche.

De leden van de VVD-fractie vragen verder naar een verkenning door de Europese Commissie naar de juridische basis ten behoeve van de versterking van de uitwisseling van bestuurlijke informatie tussen lidstaten. Nederland heeft eerder dit jaar, in samenwerking met Italië, een non-paper opgesteld om de bestuurlijke aanpak in Europees verband verder te brengen. Dit non-paper is met uw Kamer gedeeld op 23 februari jl.⁶ Het doel daarvan is om beter samen op te trekken om te voorkomen dat criminelen misbruik kunnen maken van publieke diensten of dat zij kunnen infiltreren in legale economieën. In het genoemde non-paper wordt ingegaan op het onderzoeken van de mogelijkheden en toegevoegde waarde van een Europese juridische grondslag voor de bestuurlijke aanpak. Daarvoor is in de eerste helft van dit jaar aandacht gevraagd in de subsidieaanvraag voor het *European Network on the Administrative Approach*. Momenteel beraadt de Europese Commissie zich op dat voorstel.

De samenwerking op het gebied van de bestuurlijke aanpak beperkt zich niet slechts tot Italië. België heeft tijdens hun EU-voorzitterschap in de eerste helft van 2024 bijvoorbeeld ook ruim aandacht gevraagd voor de bestuurlijke aanpak.

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie hebben kennisgenomen van de inzet van de minister op het gebied van de inzet van kunstmatige intelligentie binnen het justitieterrein. Kan de minister concreter toelichten op welke manieren kunstmatige intelligentie kan worden ingezet op het terrein van justitie, hoe hij daarnaar kijkt en welke risico's hij daarbij ziet?

Antwoord

Het kabinet ziet AI als een systeemtechnologie die onze samenleving en ook het justitieterrein de komende jaren aanmerkelijk zal gaan beïnvloeden. Naast de vele bekende toepassingen van AI ten behoeve van het verbeteren van de bedrijfsvoering zijn er ook mogelijkheden van de inzet van AI binnen het terrein van justitie om de toegang tot het recht voor burgers en bedrijven te verbeteren. Voorbeelden zijn het omzetten van ingewikkelde overheidsteksten naar teksten die beter te begrijpen zijn, het inzichtelijk maken van ingewikkelde wetgeving

⁵ Europol (2024), [Decoding the EU's most threatening criminal networks | Europol \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/en/press-room/news/153410)

⁶ Kamerstukken II 2023-2024, 32 317, nr. 872.

om rechtzoekenden te helpen en juridische informatie om zo geschillen van burgers en bedrijven sneller en effectiever op te lossen. Daarnaast kan AI bijvoorbeeld gaan bijdragen aan het in kaart brengen van criminele netwerken en transacties.

Voorbeelden van algoritmen en/of AI-systemen die nu in het domein van het ministerie van Justitie en Veiligheid worden gebruikt, kunt u terugvinden op de website van het landelijke algoritmeregister.

Uiteraard gaan deze mogelijkheden ook gepaard met risico's. De Europese AI-verordening, die vanaf 1 augustus aanstaande van kracht wordt, biedt waarborgen voor het adresseren van risico's op de schending van fundamentele rechten, veiligheid en gezondheid. Deze risico's, en de noodzaak om die middels regulering tegen te gaan, worden onderkend. Het kabinet is dan ook erg blij met de waarborgen die de AI verordening biedt, die de onverantwoorde of zelfs onrechtmatige inzet van AI tegengaan.

Voor AI-systemen die een hoog-risico hebben op de schending van fundamentele rechten, veiligheid en gezondheid, zullen strikte eisen gelden. In de AI-verordening zijn enkele mogelijke voorbeelden van zulke hoog-risico AI-systemen in (onder andere) de justitiesector geïdentificeerd en opgenomen. Het kabinet blijft zich inzetten voor de tijdige en adequate implementatie en naleving van deze verordening.

De leden van de NSC-fractie wijzen daarnaast op de AI-verordening, die een uitzonderingsclausule bevat voor nationale veiligheidstoepassingen, ongeacht of deze door een overheid of door een private partij worden ontwikkeld. Hoe kijkt de minister hier tegenaan? Is hij daarnaast bereid om in gesprek te gaan met andere lidstaten over de vraag hoe breed deze landen deze doeleinden interpreteren en hoe in dit domein toch fundamentele rechten beschermd kunnen blijven?

Antwoord

De uitzondering voor nationale veiligheid die is opgenomen in de AI-verordening vloeit voort uit het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU). In Artikel 4 lid 2 VEU is vastgelegd dat nationale veiligheid de uitsluitende verantwoordelijkheid blijft van de lidstaten. Deze uitzondering geldt echter alleen in die gevallen wanneer de AI-toepassingen uitsluitend zijn bedoeld voor de nationale veiligheid. Toepassingen die een breder doel hebben, en dus worden aangeboden voor doeleinden die ook anders zijn dan nationale veiligheid, vallen wel onder de reikwijdte van de verordening. Deze uitzondering betekent verder niet dat de ontwikkeling en het gebruik van AI voor nationale veiligheid geen regels kent. Ook voor dergelijke activiteiten, zoals die van de diensten, gelden nationaal regels. De (activiteiten van) de diensten staan onder toezicht, ongeacht of AI wordt toegepast. Daarnaast zijn de bepalingen uit het EVRM ook op dergelijke activiteiten van toepassing. De komende jaren zal er ook

intensieve samenwerking plaatsvinden tussen de lidstaten binnen het voor de AI-verordening opgerichte 'Europees Comité voor artificiële intelligentie'. Binnen onder andere dit comité zullen vertegenwoordigers van de lidstaten samen met de Europese Commissie werken aan de uniforme implementatie van de AI-verordening.

De leden van de NSC-fractie hebben kennisgenomen van de inzet van het kabinet op het onderwerp strafrechtelijke en civielrechtelijke samenwerking binnen de EU. Deze leden lezen in de geannoteerde agenda dat ten aanzien van de toekomst van civielrechtelijke samenwerking het kabinet het wenselijk vindt om in te zetten op verbetering van bestaande wet- en regelgeving. Dit om de civielrechtelijke samenwerking binnen de EU te versterken. Kan de minister dit concretiseren? Over welke specifieke vormen van civielrechtelijke samenwerking heeft hij het dan? Op het gebied van welke onderwerpen zou volgens de minister de wet- en regelgeving moeten worden gewijzigd en op welke wijze zou deze gewijzigd moeten worden?

Antwoord

In het door het Voorzitterschap verspreide discussiepaper blijkt dat het Voorzitterschap wil spreken over op welke wijze concurrentievermogen een rol moet spelen in de verdere ontwikkeling van civielrechtelijke instrumenten in de EU. Gevraagd wordt of het nuttig zou zijn om EU-wetgeving te versimpelen, transparanter en meer coherent te maken en op welke wijze lidstaten dit voor zich zien.

Naar aanleiding hiervan verduidelijkt het kabinet graag dat Nederland aandacht zal vragen voor de goede uitvoering van bestaande regels. Wanneer deze regels niet goed lijken te werken, moeten worden gekeken waarom niet, voordat er weer nieuwe regels worden overwogen.

Voor nieuwe regels is het in ieder geval van belang dat deze aansluiten bij daadwerkelijke problemen die burgers of bedrijven ervaren. Ze moeten coherent zijn, *evidence based* en fragmentatie voorkomen. Ook een goede effectenbeoordeling (impact assessment) is in ieder geval van belang bij elk voorstel tot wijziging of tot invoering van regels. Dit betekent bijvoorbeeld dat nieuwe voorstellen zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande terminologie en bij bestaande regelingen.

Het kabinet ziet bijvoorbeeld concreet mogelijkheden tot betere samenwerking en betere regelgeving op het terrein van de Brussel I bis verordening. Deze verordening is nu geheel toegesneden op individuele geschillen, terwijl in elke lidstaat inmiddels mogelijkheden voor collectieve afwikkeling van geschillen bestaan. Bij de aanstaande herziening van de verordening zou deze daarop volgens het kabinet moeten worden aangepast.

